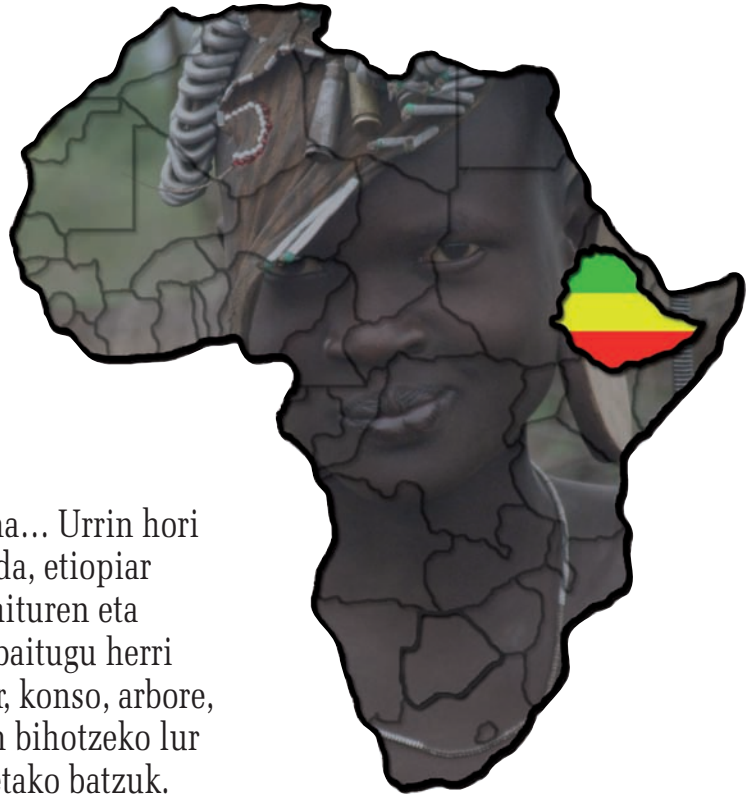

Ihesi

Testua eta argazkiak:

GONZALO IRIBARNEGARAY

Etiopia Tribuak galbidean

Harrotasuna, duintasuna, dotoretasuna... Urrin hori dario etiopiar herriari edo, hobe esanda, etiopiar herriei, Etiopiako etnien, kulturen, ohituren eta hizkuntzen aniztasuna dela eta, ezin baitugu herri bakarraz hitz egin. Mursi, karo, hamer, konso, arbore, amara, tigre... dira Afrikako adarraren bihotzeko lur eremu zabal honetan bizi diren tribuetako batzuk.

LUR OROTAKO IBILGAILUA Addis Abebako nazioarteko aireportuan zain geneukan, ur, gasolina eta jaki bidoiez kargatuta, eta hegazkina lurreratu eta minutu gutxira hegoalderantz abiatu ginen, Sudaneko hegoaldeko hasi eta Mozanbikeraino Afrika osoa zeharkatzen duen mendilerrotz.

Herialde afrikar gehienetan gertatzen den legez, hiriburutik irteteko lehen kilometroak kaotikoak izan ziren. Errepidearen alde banatan denda kalamastrak, itxuraz noraezean zebiltzan milaka pertsona, zirkulazioa moteltzen zuten kamioi ketsuak, turuta hotsak ezker-eskuin eta, azak ontzeko, erritmo anarkikoa asfaltoa behin eta berriro zeharkatzen zuten ahuntz eta behi taldeek eteten zuten, motordun mehatxuaz ohartu gabe. Dena den, zenbait aurreratze eta balaztada eta gero, gidoiari jarraiki, hori guztia desagertu egin zen, eta

kontinentearen berezko lasaitasuna nagusitu zen.

Berehala lehen geldialdia egin genuen hurrengo egunetan lagun izan genituen aintzira anitzetako batean; aintzira handiak, ertainak eta txikiak; aintzira urdinak, berdeak eta gorriak, lurraren osagaien arabera; aintzira garbiak eta bilharzia eta malaria kutsatu ahal dizutenak; hegazti koloreaniztunen alaitasuna eta lasaitasuna duten aintzirak eta hipopotamoen nahiz krokodiloen arriskua dutenak; guztiak, azken batean, aintzira afrikarrak.

Bide latzak

Bi egun behar izan genituen hegoaldeko lurraldeetara, Etiopiaren, Kenyaren eta Sudanen arteko muga inguruetara iristeko. Bideak, mendi-koak batzuk, sabana zeharkatzen dutenak besteak, nekezak eta akigarririk dira, eta goi mailako 4x4 ibilgailuak behar dira horiek ibiltzeko.

Beharbada horri esker, lurralde hauetan bizi diren tribuek beren identitateari, ohiturei, kulturei, jantziei edo jantzirik ezari, eta gorputz osoan izan ohi dituzten apaingarri eta osagarri erakargarriei eusten diete.

Arbore herriaren azokan

Bidean zenbait herrixkatan gelditu ginen, gehienak nekazari eta abeltzain guneak. Egurrez, adobez eta lastoz egindako etxeak, fatxada zilindriko eta teilatu konikodunak, familia bereko kideek animaliekin partekatzen zituzten batzuetan. Hala ere, Kenyako mugatik hurbil, arboreen herrixkara iritsi ginenean egin genuen topo benetako lehen tribu "basati"-arekin. Gizonezkoak nahiz emakumezkoak erdi biluzik zebiltzan, soinean larru zati txiki batzuk besterik ez eta askotariko lepoko, eskumuturreko, besoko, belarritako eta luma ugari zituztela.

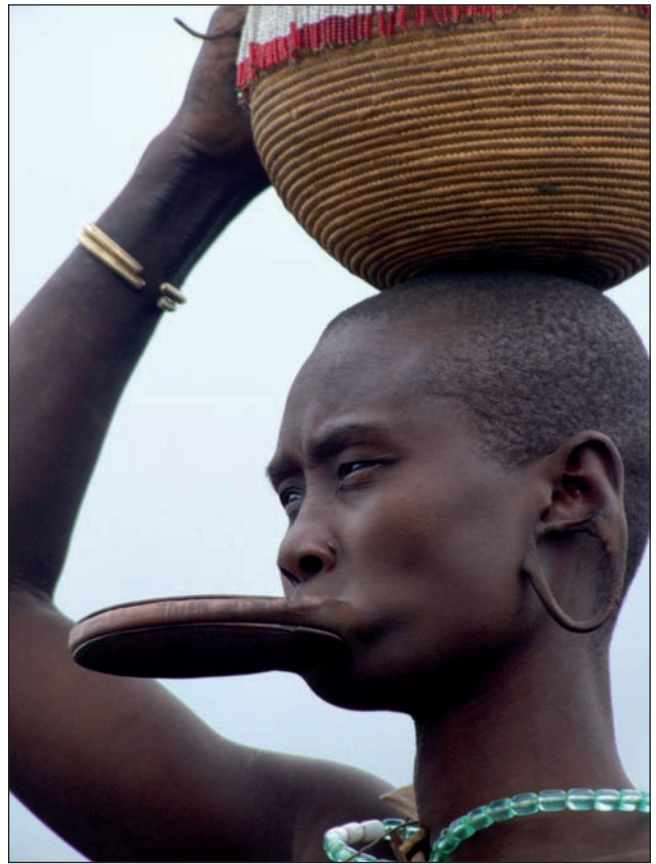
Helduek begirada zorrotza zuten, ez, ordea, oldarkorra, eta haurren irribarrea opari ederra izan zen bidaia gogorra eta gero.

Iritsi ginenean asteroko azoka betean zeuden eta beste herrixketa-ko dozenaka arbore hurbildu ziren garia, larruak, apaingarriak eta ganadu aleren bat trukatzera. Bertakoek, bereziki emakumeek eta haurrek, berehala inguratu gintuzten, guri begira, gu ukitzen, eta gure belarrientzat oso arrotza zen hiz-

kuntzan hitz egiten. Bero handia egiten zuen, tropikala, eta eguzkiak gogor jotzen zuen. Gainera, gure usaimen europarrantzat ezohikoak ziren askotariko usain biziak are gehiago horditu eta mundu are zoragarriagoetara eraman gintuzten. Tratu saioa bizia izan zen eta, leher eginda, berriro ibilgailua hartu eta handik bi ordura zegoen hamerren herrixkara abiatu ginen, han ere asteroko azoka egiten ari baitziren.

Hamerrak, herri lasai koloretsua

Hamarren jantziak arborenen antzekoak dira, baina sofistikatuagoak, batez ere emakumeek darमतзaten koloretako gerrikoak eta lepokoak. Lepoko horiek, formaren arabera, emakumeak lehen ala bigarren mailakoak diren adierazten dute. Gizonezkoak nahiz emakumeak gerritik gora biluzik ibili ohi dira eta lur gorritz tindatzen dituzten orrazkera bitxiak daramatzate.

Leerro hauen gainean eta aurreko orrialdean: mursi leinuko emakumeak, beheko ezpaina apaintzeko jarri ohi duten plater tipikoarekin. Ezkerrean: goiko argazkian, lur orotako ibilgailuarekin Omo haranean zehar bidaiatzen, herrialdearen hegoaldean; erdian, hamer herrixka bateko sarrera; eta azpian, hamerren etxola batean infusioa edaten. Eskuman: hamer leinuko emakume ezkongabeak, dantza tradizional bat egiten.

Hamerrak herri lasaia dira. Jakina, gu herrixkara iritsi izanak jakin-mina piztu zien eta ehunka begi adi genituen. Baina horrek ez gintuen gogaitu, alderantziz. Haurrek agurtu egiten gintuzten, helduek irribarre egiten ziguten eta, pixkanaka, zenbait talde-tara hurbildu ginen oinarritzko komunikazio keinuak trukatzeko asmoz.

Amatatuz doazen nortasunak

Biharamunean karoen lurraldera joan ginen, Afrikako adarrean galzorian dagoen tribuetako baten lurraldera. Herri honetako 1.500 kideak beren identitateari eusteko borrokan ari dira, baina, gainerako tribuenaren antzera, beren izaera ere pixkanaka itzaltzen ari da.

Karoen herrixka Omo ibai emaritsuaren labar dotore baten gai-

nean dago, Etiopiaren, Kenyaren eta Sudanen arteko mugatik oso gertu. Karoak maisuak dira beren gorputzak apaintzen; goitik behera margotzen dituzte eta, biluzik bizi direnez, apaindurak egunero erakusten dituzte. Osagarriak egiten ere trebeak dira eta apaingarriak metalez, harriz, hostoz, adarrez,

Galzorian dagoen Karo herriko 1.500 kideak beren identitateari eusteko borrokan ari dira, baina, gainerako tribuenaren antzera, beren izaera ere pixkanaka itzaltzen ari da

frutez nahiz naturak eskaintzen dien beste edozein materialez egiten dituzte.

Mursi borrokazaleak

Mursien eskualdera iristeko bidea bidaiako gogorrena izan zen. Gauean kanpadenda inguratzen zuten dozenaka babuinoren zalaparta jasan eta gero, tribu borrokazalea bizi den mendietara igotzen hasi ginen. Gau osoan euria egin zuen eta ibilgailua, erabat lokaztutako bideetan gora, batera eta bestera astintzen zen. Zenbait ibai goratuta jaisten ziren eta horiek zeharkatzea ez zen batere erraza izan. Baina hainbat ordu ahaleginean eman eta gero, mursien herrixka nagusira heldu ginen.

Mursien tribua 7.000 pertsona inguruk osatzen dute, eta adinaren arabera banatutako taldeetan antolatuta daude. Zaharrenek hartzen dituzte erabaki garrantzitsuenak, hala nola herrixka lurraldez aldatzea edo inguruko triburen bati gerra deklaratzeko. Nekazaritzari eta abeltzaintzari esker bizirauten dute, baina azken urteetan ganadu asko hiltzen ari zaie tse-tse euliaren ziztadak jota eta horrek egoera are gogorragoa izatea dakar. Beren ohituren artean nabarmenenak ezpainetako platerak eta eskarifikatzeak dira. Emakumezkoek beheko ezpainean ebakia egiten dute, ezpaina zintzilik geratzen zaie eta erdiko bi hortzak erauzten dizkiete. Ondoren, ebakian platera sartzen dute eta ezpainak, pixkanaka, eman egiten du. Urteen poderioz, ezpainetako platerak hamabost zentimetroko diametroa izatera ere irits daitezke. Bestalde, gizonek zein emakumeek azalean ebakiak egiten dituzte, hainbat forma murriztuz. Ondoren, zaurian errautsa botatzen dute eta, hala, orbaina are ikusgarriago

bihurtzen duen infekzioa eragiten dute. Orbaina zenbat eta handiagoa izan, orduan eta erakargarriagoa izango da hura daukan pertsona. Mursietako askok orbainez osatutako benetako marrazkiak dituzte soinean.

Herri honen beste ezaugarrietako bat makil borrokak dira, zauritu asko ez ezik, hildakoren bat ere eragiten duten dozenaka gerlariren arteko borrokaldi latzak.

Mursien herrixkan eragin genuen tentsioa agerikoa izan zen; han eman genituen orduetan erne egoteari ez genion utzi. Beharbada haien itxura oldarkorragatik, edo beharbada gure irudipena besterik ez zen izan...

Mursien herrixkan eragin genuen tentsioa agerikoa zen; han eman genituen orduetan erne egoteari ez genion utzi. Beharbada haien itxura

oldarkorragatik, edo beharbada gure irudipena besterik ez zen izan... Ziurrenik ez dugu sekula jakingo.

Hego eta ipar, bi Etiopia

Addis Abebara itzultzeko bidean, hainbat eguneko bidaia nekagarria eta gero, Key Afarreko azokan gelditu ginen. Bertan, inguruko tribuen nahasketa bitxia egon arren, bannak dira nagusi.

Hasieran, gainerako herrixketan bezala, haien arreta erakarri genuen, baina berehala gutaz ahaztu ziren eta, eroso, tribuen arteko harremani eta negoziazioei erreparatu ahal izan genien, baita bakoitzaren estatusa adierazten zuten jantziei eta osagarriei ere.

Etiopia iparraldera bidean, Addis Abebatik igaro ginen ezinbestean. Herrialdearen iparraldea hegoaldearen guztiz kontrakoa da. Zenbait hiritan, hala nola Bahir Dar, Gonder edo Lalibela, ondo iraun duten tenplu eta gaztelu ikusgarriak daude, batzuk XII. mendea baino lehen eraikiak. Baina hori, beste Etiopia bat da. ■